

شورای عالی حوزه علمیّه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیّه خواهران

مدرسه علمیّه حضرت ولیعصر (عجل الله تعالی فرجه) بناب

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

استکبار و ویژگی‌های مستکبرین از دیدگاه قرآن

استاد راهنما:

سرکار خانم فاطمه شهباز

استاد داور:

حجت الاسلام والمسلمین آقای ناصر اصغری

پژوهشگر:

نادره حشمتی

سال تدوین

شهریور ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیّه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیّه خواهران

مدرسه علمیّه حضرت ولیعصر (عجل الله تعالی فرجه) بناب

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

استکبار و ویژگی‌های مستکبرین از دیدگاه

قرآن

استاد راهنما:

سرکار خانم فاطمه شهباز

استاد داور:

حجت الاسلام والمسلمین آقای ناصر اصغری

پژوهشگر:

نادره حشمتی

سال تدوین

شهریور ۱۳۹۴

تحمیدیه

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا عَرَفْنَا مِنْ نَفْسِهِ، وَالْهُمْنَا مِنْ شُكْرِهِ، وَفَتَحَ لَنَا مِنْ أَبْوَابِ الْعِلْمِ بِرُبُوبِيَّتِهِ،
وَدَلَّنَا عَلَيْهِ مِنَ الْإِخْلَاصِ لَهُ فِي تَوْحِيدِهِ، وَجَبَّنا مِنَ الْإِلْحَادِ وَالشَّكِّ فِي أَمْرِهِ.

و سپاس خدای را بر آنچه از خدایی خود به ما شناسانده و بر آنچه از شکر خود به ما
الهام کرده، و بر آن درها که از علم ربوبیتش بر ما گشوده و بر اخلاص در توحیدش که ما را
به آن رهبری کرده و ما را از کجروی و شک در کار خودش دور ساخته است.

(صحیفه سجادیه)

تقدیم

به پیشگاه مقدس رسول الله و اهل بیت مطهرش، افشاگران ظلم و ظالمان به قلب عامل
امکان و مصلح کل جهان امام زمان عجل الله تعالی فرجه که همچون خورشید عالمیان از ورای
ابر غیبت، نور حیات بر خاکیان می تابد.

به پدر و مادرم و به خانواده‌ام و به همه‌ی کسانی که در به هم پیوستن این کلمات،
جملات و صفحات مرا یاری نمودند به مدیر و مدبر حوزه‌ی علمیه‌ی بناب، حاج آقا شیخ
باقری بنای که ما را در رسیدن به رضای حق مطلق یاری نمودند.

نتیجه گیری

۱- شناخت استکبار هم برای نجات زندگی مادی از چنگال مستکبران و هم برای آباد ساختن زندگی اخروی ضروری است به همین دلیل قرآن کریم برای شناساندن استکبار اهتمام ویژه‌ای دارد.

۲- اگر فرد و یا جامعه‌ای حتی یکی از ویژگی‌های استکبار را در خود داشته باشد از نگاه قرآن دارای خوی استکبارگری است و نیازی نیست که تمام ویژگی‌های استکبار در او جمع شود تا، آن فرد یا جامعه را مستکبر بنامیم، با این تفاوت که گاهی ممکن است استکبار در اثر غفلت یا عناد در فرد یا جامعه‌ای به قدری ریشه دار و تنومند شده باشد که نه تنها رفتارها و گرایش‌های آن فرد یا گروه را نیز هدف قرار داده و از مسیر حق خارج ساخته باشد.

استکبار بر پایه‌ی توهم برتری بینی و خود بزرگ بینی است و کوچک شمردن دیگران است. از نگاه قرآن عقیده‌ای باطل است به همین دلیل تکلیفی که قرآن برای مستضعفان معین کرده است مقاومت و مبارزه تا پیروزی کامل است، و سرانجامی که برای مستکبران وعده می‌دهد نابودی و هلاکت و گرفتار شدن در دوزخ است بنابراین یکی از اهداف مهم قرآن از شناساندن استکبار مبارزه با آن است، ضمن اینکه خداوند وعده‌ی نصرت نیز به مبارزان می‌دهد.

پیشنهاد

امید است افراد جامعه‌ای که در آن‌ها این ویژگی وجود دارد قرآن را حداقل به عنوان کتاب تاریخی مطالعه کنند و بدانند که سرنوشت مستکبران گذشته چه بوده است و از آن عبرت بگیرند.

فهرست منابع و مآخذ

*قرآن کریم

*نهج البلاغه

منابع فارسی

۱. آل یاسین، شیخ راضی، مترجم علی خامنه‌ای، بی‌چا، تهران، انتشارات آسیا، ۱۳۴۸ ش.
۲. جمعی از دانشمند و فضلاء، اسلام و مستضعفان، بی‌چا، قم، مرکز انتشارات و دفتر تبلیغات اسلامی، بی‌تا.
۳. رهبر، محمدتقی، استکبار و استضعاف، بی‌چا، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۲.
۴. سروش، محمد، استکبار و استضعاف در قرآن، چاپ اول، قم، پژوهشکده‌ی تحقیقات اسلامی و نمایندگی ولی فقیه در سپاه، بی‌تا.
۵. سلیمانی، داوود، شناخت دو طبقه اجتماعی در قرآن، چاپ اول، بی‌جا، نشر شیوه، ۱۳۸۰ ش.
۶. صفوی، سلمان، استکبار - آمریکا - جنبش‌های آزادیبخش، بی‌چا، بی‌جا، ناشر سلمان صفوی، ۱۳۷۱ ش.
۷. عزیزاده، مهدی و نویسندگان، اخلاق اسلامی و مبانی مفاهیم، بی‌چا، قم، نشر معارف، ۱۳۹۰.
۸. عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، چاپ ۲۲، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۳.
۹. فارسی، جلال الدین، فلسفه‌ی انقلاب اسلامی، چاپ اول، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۸.
۱۰. کرمی، علی، آموزه‌هایی از پیامهای تاریخی قرآن، چاپ اول، قم، انتشارات دلیل ما، ۱۳۸۲ ش.
۱۱. محدثی، جواد، درسنامه‌ی علم اخلاق، چاپ اول، قم، انتشارات بین المللی، ترجمه و

- نشر المصطفی، ۱۳۹۰.
۱۲. موسوی، روح الله صحیفه نور، ج ۲۱، بی‌جا، بی‌جا، انتشارات سهامی چاپ خانه وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۴.
۱۳. موسوی، روح الله، استضعاف و استکبار از دیدگاه امام خمینی، چاپ اول، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، معاونت پژوهشی مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۰.
۱۴. _____، استکبار جهانی و شیطان بزرگ از دیدگاه امام خمینی، چاپ اول، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۳.
۱۵. نراقی، مهدی، علم اخلاق اسلامی، ترجمه کتاب جامع السعادات، مترجم مجتبوی، ج ۱، بی‌جا، تهران، انتشارات علمی اسلامی، بی‌تا.

منابع عربی

۱. ابیاری، ابراهیم، الموضه القرآنیه، ج ۱۱، بی‌جا، بی‌جا، مؤسسه‌ی سجل العرب، ۱۴۰۵ ق.
۲. احمد بن فارس، ابوالحسن، معجم مقاییس اللغة، بی‌جا، بی‌جا، مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۲۷ ق.
۳. اصفهانی، راغب، المفردات فی غریب القرآن، چاپ دوم، بی‌جا، انتشارات رضوی، ۱۳۷۶.
۴. الزبیدی الحنفی، محمدمرتضی، تاج العروس، بی‌جا، بیروت، دارالفکر، الطاعه و النشر و الوزیع، ۱۳۸۶ هـ ق.
۵. ایزوتسو، توشیهکو، ترجمه‌ی فریدون بدره‌ای، چاپ اول، قم، انتشارات قم، بی‌تا.
۶. بحرانی، هاشم بن سلیمان بحرانی، بی‌جا، تهران، بنیاد بعثت، ۱۴۱۶ ق.
۷. بیضاوی، عبدالله بن عمر، انوار التنزیل و اسرار التأویل، ج ۴، بی‌جا، بی‌جا، دار احیاء لثراث العربی، بی‌تا.
۸. جزری، ابن اثیر، النهایه فی غریب الحدیث و الاثر، چاپ چهارم، قم، مؤسسه مطبوعاتی اسماعیلیان، ۱۳۶۴.
۹. جوهری، اسماعیل بن حمار جوهری، تاج اللغة الصحاح العربیه، ج ۲، چاپ اول،

تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۷ ش.

۱۰. حرانی، ابن شعبه، تحف العقول، ترجمه احمد جنگی، چاپ اول، بی جا، طبعه سبز، بی تا.

۱۱. حقی بروسوی، اسماعیل، روح البیان، ج ۶، بی جا، بیروت، دارالفکر، بی تا.

۱۲. حکیمی، محمدرضا، الحیاه، مترجم احمد آرام، چاپ هشتم، قم، دلیل ما، ۱۳۸۳.

۱۳. خامنه‌ای، علی، الاستکبار، چاپ اول، بی جا، جمعیه المعارف الاسلامیه الثقافیه، بی تا.

۱۴. رازی، ابوالفتوح، تفسیر روض الجنان، ج ۲، چاپ اول، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۴۰۸.

۱۵. زمخشری، محمود، تفسیر کشاف، ج ۳، چاپ سوم، بیروت، دار الکتب العربی، ۱۴۰۷ ق.

۱۶. زهیلی، وهبه، التفسیر المنیر، ج ۱۱، چاپ دوم، بیروت - دمشق، ۱۴۱۸ ق.

۱۷. شاذلی، سید قطب، فی ظلال القرآن، مترجم: دکتر مصطفی خرم دل، چاپ سوم، بی جا، نشر احسان، ۱۳۸۹.

۱۸. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان، ج ۷، چاپ سوم، تهران، انتشارات ناصر خسرو، ۱۳۷۲ ش.

۱۹. طوسی، محمدحسن، فی تفسیر التبیان، ج ۷، چاپ اول، ذی القربی، ۱۴۳۱ ق.

۲۰. طباطبائی، محمد حسین، المیزان، چاپ پنجم، قم، بی جا، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمی قم، ۱۴۱۷.

۲۱. عاملی، حرّ، وسائل الشیعه، ج ۶، بی جا، قم، آل البيت، ۱۴۱۴ ق.

۲۲. فخر رازی، محمد بن عمر، تفسیر عبیر (مفاتیح الغیب)، چاپ سوم، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۲۰ ق.

۲۳. قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، بی جا، بی جا، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۵۴.

۲۴. مامقانی، عبدالله، تنقیح المقال، مترجم: محمد قربان زاده، چاپ سوم، قم، انتشارات رضوی، ۱۳۶۰.

۲۵. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، چاپ سوم، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ه. ق.

۲۶. مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن، چاپ اول تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۷.

۲۷. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، بی جا، تهران، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴ ش.